

An abstract graphic in a lighter shade of red on a darker red background. It features a large circle in the upper left, a thick curved line sweeping from the middle left towards the right, and several straight lines of varying thicknesses extending from the right side towards the center and bottom right.

Onderzoek **Weblectures**

Faculteit der Sociale Wetenschappen

Weblectures in het onderwijs

De Faculteit der Sociale Wetenschappen heeft van september tot en met december 2022 het gebruik van weblectures in het onderwijs gestimuleerd. Om te achterhalen hoe docenten en studenten het gebruik van weblectures ervaren, is in maart 2023 een enquête uitgezet.

In dit document worden de belangrijkste uitkomsten van deze enquête gerapporteerd en worden er aanbevelingen gedaan hoe weblectures bij kunnen dragen aan de kwaliteit van het onderwijs, zowel voor docenten als studenten. Belangrijk om te benoemen is dat met weblectures specifiek opgenomen hoorcolleges worden bedoeld. Kennisclips of livestreams worden buiten beschouwing gelaten.

De resultaten van de enquête kunnen docenten inzicht bieden in de verschillende motivaties van studenten om gebruik te maken van weblectures, en hen helpen een keuze te maken die past bij hun onderwijs. Voor studenten geven de resultaten inzicht in de verschillende overwegingen van docenten om wel of niet te kiezen voor het gebruik van weblectures. \

Resultaten studenten

Algemeen oordeel

Studenten zijn overwegend positief over het gebruik van weblectures. 94% vindt het belangrijk tot zeer belangrijk dat hoorcolleges worden opgenomen. Ruim 98% van de studenten is het er (deels) mee eens dat weblectures meerwaarde bieden bij het volgen van onderwijs. Van de 93 studenten die aangaven dat ze een functiebeperking hebben, geeft 91% aan dat ze baat hebben bij de weblectures.

Motivaties voor gebruik

Studenten maken om verschillende redenen gebruik van weblectures. Zo gebruikt 83% de weblecture ter

voorbereiding op het tentamen. Andere veel genoemde redenen zijn om delen van het hoorcollege te verduidelijken (65%), om de stof te herhalen (48%), om aantekeningen te controleren (41%), als hulp bij het maken van opdrachten (43%) en om onderdelen van de gelezen literatuur te verduidelijken (37%). In de open antwoorden gaf men ook aan weblectures van afgeronde vakken terug te kijken, om stof uit een huidig vak te kunnen contextualiseren.

Open antwoorden

Uit de open antwoorden valt af te lezen dat de voornaamste voordelen die studenten ondervinden door de weblectures in grofweg vier categorieën vallen:

1. het gebruik als extra studiemateriaal;
2. de flexibiliteit die het biedt (en de bijkomende autonomie van de student over diens planning);
3. een uitkomst bij lange reistijd of bemoeilijkte mobiliteit (problemen rondom studentenhuysvesting worden veel genoemd);
4. om studeren mogelijk te maken voor studenten met een functiebeperking, ziekte of concentratieproblemen.

Aanwezigheid colleges

60% van de studenten geeft aan dat ze meer dan de helft van de weblectures die zij keken, niet fysiek hebben bijgewoond. Toch is naar eigen zeggen de beschikbaarheid van een weblecture niet per se een reden om weg te blijven uit de collegezaal: 67% geeft namelijk ook aan de meeste colleges waarvan ook een weblecture werd opgenomen, wél fysiek te hebben bijgewoond. >

De meest genoemde redenen om niet naar een hoorcollege te komen zijn de reistijd (44%) en dat het college op een ongunstig tijdstip plaatsvindt (45%). Uit de open antwoorden blijkt dat sommige studenten ook wel het 'gevaar' zien dat weblectures de drempel verlagen om niet naar college te gaan. Daarbij geven ze aan dat live contact, dat volgens hen ook meerwaarde heeft, daaronder kan lijden.

Redenen om wél naar een fysiek hoorcollege te komen zijn onder meer een inspirerende docent (50% enigszins tot helemaal mee eens), om medestudenten te ontmoeten (68% enigszins tot helemaal mee eens) en omdat de hoorcolleges gepland zijn op dagen dat er ook ander onderwijs op de campus plaatsvindt (62% enigszins tot helemaal mee eens). In de open antwoorden geven studenten ook aan naar college te komen uit respect voor de docent.

Aandachtspunten

Een aandachtspunt is dat niet altijd tijdig duidelijk is welke colleges wel en welke niet zullen worden opgenomen als weblecture. Uit de antwoorden van studenten blijkt ook niet altijd bekend dat in bepaalde gevallen je in aanmerking komt voor flexibel studeren, bijvoorbeeld als topsporter, als je een zorgtaak hebt of als je een bestuurs- of medezeggenschapsfunctie hebt en een bestuursbeurs van zes maanden of meer ontvangt. \

Leestip

Literatuurstudie en empirisch onderzoek naar de inzet van weblectures, en de impact hiervan op hoorcollegebezoek en tentamen- resultaten.

Bos, N., Groeneveld, C., & Brand-Gruwel, S. (2016). Webcolleges: zegen of vloek? Een literatuurstudie en empirisch onderzoek. Onderzoek van onderwijs, 45(2), 6-11.

Resultaten docenten

Algemeen oordeel

Docenten zijn verdeeld over het gebruik van weblectures. Sommigen zijn sterk tegen, anderen zijn (gematigd) positief. 20% ziet liever dat er helemaal geen gebruik van weblectures wordt gemaakt, waar 80% wel een manier ziet waarop weblectures kunnen worden ingezet. Opvallend is dat slechts 12,5% opnames wil hergebruiken voor de volgende keer dat de cursus gegeven wordt. In de vragenlijst is overigens geen onderscheid gemaakt tussen cursuscoördinatoren en andere docenten.

Motivaties voor gebruik

Over het algemeen geven docenten aan graag zelf te beslissen over het gebruik van weblectures. Docenten noemen de teruglopende opkomst van studenten als grootste reden om colleges niet op te nemen. Docenten vinden de interactie met studenten zeer belangrijk, en een weblecture leent zich daar niet voor. Enkele docenten geven echter ook aan dat sommige mensen hand in eigen boezem mogen steken: wellicht is de opzet en/of inhoud van een cursus aan vernieuwing toe en is dat een reden voor studenten om niet fysiek naar college te komen.

Open antwoorden

Uit de open antwoorden blijkt dat privacy (van zowel docent als student) een andere belangrijke reden is om geen weblecture te gebruiken. Er wordt benadrukt dat in sommige colleges gevoelige onderwerpen besproken worden. Veiligheid van studenten én docent zijn daarbij van groot belang. Tevens vinden docenten het belangrijk dat studenten het durven om vragen te stellen of hun mening te delen. Het gevoel van veiligheid kan mogelijk gehinderd worden doordat studenten zich ervan bewust zijn dat ze worden opgenomen.

Zo'n 30% van de docenten geeft aan behoefte te hebben aan meer of andere ondersteuning bij het gebruik van de weblectures, zowel op didactisch als op technisch gebied. Een opvallend resultaat is dat meer dan de helft (52%) van docenten aangeeft deels tot helemaal niet bekend te zijn met informatie rondom privacy en beeldrechten. \

Aanbevelingen

Keuze bij opleidingen

Weblectures kunnen worden gezien als een extra dienst voor studenten en de keuze om weblectures wel of niet te gebruiken ligt bij de opleidingen. Binnen een opleiding kunnen afspraken gemaakt worden over het gebruik van weblectures. Zo ontstaat eenduidigheid voor de student. Een dergelijke afspraak binnen de opleiding kan ook zijn om de keuze bij de individuele docent te laten. Het opnemen van een weblecture kan echter nooit worden afgedwongen. De faculteit moedigt aan weblectures te gebruiken waar nodig en zinvol. Daarbij wordt de potentiële meerwaarde van

weblectures benadrukt, zoals ook in de resultaten vanuit studenten naar voren is gekomen: onder andere als aanvullend studiemateriaal en als middel om de zelfsturing bij studenten te vergroten. Een weblecture is daarmee eerder een extra dienst, niet zozeer een didactische tool.

Keuze kenbaar maken

Ongeacht welke keuze opleidingen maken t.a.v. het weblecturegebruik, is het van belang dat voor studenten vooraf duidelijk is wat ze kunnen verwachten. Docenten worden verzocht hun keuze en overweging kenbaar te maken in de

cursushandleiding, inclusief het tijdstip waarop de weblecture beschikbaar komt. Zo weten studenten waar ze aan toe zijn. Daarnaast kan het onbegrip en frustratie wegnemen, doordat studenten beter begrijpen waarom een docent een bepaalde keuze maakt. Hiermee wordt beantwoord aan het aandachtspunt dat studenten benoemen.

Weblecture als hulpmiddel

Aan studenten wordt benadrukt dat weblectures géén vervanging zijn van het hoorcollege. Fysieke aanwezigheid op de campus en contact met docenten en medestudenten is een belangrijk onderdeel van de academische vorming. Uiteraard kan een weblecture wel als hulpmiddel dienen voor bepaalde groepen studenten, zoals studenten met een zorgtaak of functiebeperking. Daarnaast dienen studenten zich er bewust van te zijn dat een weblecture auteursrechtelijk materiaal is. Dat betekent dat de weblecture niet opgenomen, bewerkt of verspreid mag worden. Docenten zullen extra worden geïnformeerd over hun rechten op dit gebied. \

Conclusie

Het faculteitsbestuur hoopt dat de informatie in dit document meer inzicht kan geven in ieders gedrag en beweegredenen ten aanzien van weblectures.

Belangrijk blijft dat opleidingen en docenten een weloverwogen keuze kunnen maken over het inzetten van weblectures die past bij hun onderwijs. Ook is het van belang dat studenten worden ingelicht over deze keuze, en het besluit van hun docenten respecteren. We hopen dat studenten en docenten begrip hebben voor elkaars situatie en samen het gesprek hierover kunnen openen.

Tot slot biedt dit onderzoek aanknopingspunten voor het verbeteren van de technische ondersteuning en informatievoorziening van docenten en studenten. Deze worden opgepakt in samenwerking met de audiovisuele diensten en communicatiemedewerkers van onze faculteit. \

Vragen over dit onderzoek?

Neem contact op met Beleidsmedewerker Onderwijs Annie de Jong via annie.dejong@ru.nl

Adviezen voor (hoor)colleges

Een aantal algemene didactische tips van onze onderwijsadviseurs.

1.

Zet in op veel interactie tijdens je bijeenkomst, want dat heeft meer leereffect. Dit is echter wel minder goed voor de kwaliteit van je weblecture-opname, aangezien meer interactie waarschijnlijk de kwaliteit van je opname verslechtert. Focus toch vooral op een goed interactief college waarvoor je als student op de campus wilt zijn.

2.

Zet je weblecture in als extra studiemateriaal, als extra service voor je studenten. En communiceer ook naar je studenten dat dat het doel ervan is.

3.

Houd er rekening mee dat je het nooit voor iedereen goed kunt doen. Sommige studenten kunnen zich beter concentreren in een hoorcollege, terwijl anderen zich thuis juist beter kunnen concentreren.

4.

Wil je video inzetten als didactische tool, bijvoorbeeld voor het onderwijsmodel 'flipping the classroom', dan kun je beter kiezen voor korte kennisclips die professioneel zijn opgenomen en meerdere jaren te gebruiken zijn. Neem hiervoor contact op met Team REC.

5.

Wil je nadenken over cursusontwerp en de rol van video daarin? Neem contact op met TIP (tip.fsw@ru.nl).

Wanneer publiceert u je weblectures?

Hoe kun je het publiceren van weblectures op Brightspace het beste timen?
Een aantal voorbeelden en overwegingen van onze onderwijsadviseurs.

1.

Meteen na het college

- + Studenten kunnen meteen met het studiemateriaal aan de slag
- + Studenten die om welke reden dan ook niet aanwezig konden zijn (functiebeperking, flexibel studeren), kunnen direct terugkijken om bij te blijven
- Studenten kunnen terugkijken uitstellen

2.

Meteen na het college, met beschikbaarheid tot het volgende college

- + Door de tijdslimiet kunnen studenten die afwezig waren gemotiveerd zijn op tijd terug te kijken
- Dit vergt de juiste instellingen in Brightspace d.m.v. start- & einddata

3.

Twee weken voor het tentamen

- + Studenten hebben extra studiemateriaal tot hun beschikking
- + Studenten worden meer gepusht meteen naar college te komen
- Studenten die om welke reden dan ook eerder een college hebben moeten missen, kunnen pas laat in de cursus terugkijken